Evropská komise

Nezávazné pokyny pro odvětví kadeřnických služeb

červen 2021

EVROPSKÁ KOMISE

Generální ředitelství pro zaměstnanost, sociální věci a sociální začleňování
Ředitelství pro pracovní podmínky a sociální dialog
Oddělení pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci
Evropská agentura pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci
Evropská komise
B-1049 Brusel

E-mail: EMPL-C2-UNIT@ec.europa.eu

Nezávazné pokyny pro odvětví kadeřnických služeb

Generální ředitelství pro zaměstnanost, sociální věci a sociální začleňování

2021

Tento materiál byl vypracován v červnu 2021.

Tato publikace byla vypracována pro Evropskou komisi, nicméně odráží pouze názory autorů a Evropská komise nenese odpovědnost za jakékoli důsledky vyplývající z opakovaného použití této publikace. Doplňující informace o Evropské unii jsou k dispozici na internetu (http://www.europa.eu).

Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2022

© Evropská unie, 2022

Politika opakovaného použití dokumentů Evropské komise se provádí na základě rozhodnutí Komise 2011/833/EU ze dne 12. prosince 2011 o opakovaném použití dokumentů Komise (Úř. věst. L 330, 14.12.2011, s. 39). Není-li uvedeno jinak, je opakované použití tohoto dokumentu povoleno v rámci licence Creative Commons Attribution 4.0 International (CC-BY 4.0) (https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/). To znamená, že opakované použití se povoluje za předpokladu, že je řádně uveden zdroj a jakékoli změny.

K veškerému použití nebo reprodukci prvků, které nejsou ve vlastnictví Evropské unie, může být nutné získat svolení přímo od příslušných držitelů práv.

CS PDF ISBN 978-92-76-42356-0 doi:10.2767/399018 KE-01-21-346-CS-N

Obsah

Úvodní poznámky 6

1. Obecné posouzení rizik 7

1.1 Právní povinnost: rámcová směrnice 89/391/EHS 7

1.2 Rizika a důsledky 7

1.3 Posouzení rizik: nástroj k určení řízení rizik 9

2. Specifika bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v odvětví kadeřnických služeb 12

2.1 Pracoviště 12

2.2 Odborná příprava a vzdělávání 13

2.3 Muskuloskeletální poruchy 13

2.3.1 Uspořádání pracoviště a odpovídající vybavení 14

2.4 Kožní onemocnění 15

2.4.1 Preventivní a ochranná opatření 15

2.5 Respirační potíže 17

2.6 Tinnitus, poškození sluchu a únava z hluku při práci 18

Seznam užitečných odkazů 19

Úvodní poznámky

Příprava nezávazných pokynů pro odvětví kadeřnických služeb je součástí souboru společně dohodnutých činností na podporu samostatného provádění Evropské rámcové dohody o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci v odvětví kadeřnických služeb.

Tento návrh vypracovalo Generální ředitelství pro zaměstnanost, sociální věci a sociální začleňování v souladu se závěry jednání, která probíhala na setkáních se sociálními partnery ve dnech 26. března 2019, 5. prosince 2019, 15. září 2020, 2. prosince 2020 a 29. března 2021.

Tento návrh brožury obsahuje všechny prvky, které sociální partneři považují za důležité. Aby však publikace byla stručná a jednoduchá, ne všechny z nich jsou prozkoumány do hloubky.

Bylo rozhodnuto, že tato publikace by měla být určena vnitrostátním správním orgánům (včetně vnitrostátních inspektorátů práce), které by měly brožuru podle potřeby přizpůsobit tak, aby účinně oslovila jednotlivé kadeřníky v jejich zemi ([1]).

Obsah je úzce založen na referenčních dokumentech poskytnutých sociálními partnery.

Není pochyb o tom, že bezpečnost a ochrana zdraví při práci, a zejména zlaté pravidlo bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, tedy obecné zásady prevence, jsou nyní důležitější než kdy jindy. Z toho důvodu jsou do tohoto dokumentu kromě dohodnutého obsahu zahrnuty i některé informace o pokynech pro řešení problémů na pracovišti během pandemie COVID-19.

([1]) Tyto pokyny by mohly být užitečné i pro další organizace, instituce, pracovní skupiny a výbory na úrovni Evropské unie a na vnitrostátní úrovni.

1. Obecné posouzení rizik

1.1 Právní povinnost: rámcová směrnice 89/391/EHS

Směrnice Rady 89/391/EHS ze dne 12. června 1989 o zavádění opatření pro zlepšení bezpečnosti a ochrany zdraví zaměstnanců při práci ([2]) (rámcová směrnice) ukládá zaměstnavatelům (včetně zaměstnavatelů v odvětví kadeřnických služeb) různé povinnosti. Podle článku 5 je zaměstnavatel povinen zajistit bezpečnost a ochranu zdraví zaměstnanců s ohledem na všechna hlediska týkající se práce. V tomto ohledu článek 6 stanoví, že zaměstnavatel přijme opatření nezbytná pro bezpečnost a ochranu zdraví zaměstnanců, včetně opatření pro prevenci pracovních rizik, pro informování a školení, a také pro přípravu nezbytné organizace a prostředků.

Na každém pracovišti, včetně kadeřnických salonů, je velmi důležité uplatňovat obecné zásady prevence. Tyto zásady zahrnují pravidla, jako je vyhýbání se rizikům, odstraňování rizika u zdroje a vyhodnocení nevyhnutelných rizik. V souladu s těmito zásadami provede zaměstnavatel posouzení rizik, které zohlední povahu činností podniku.

Další zásadou, která je pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci velmi důležitá, je zásada nahrazení, což v této souvislosti znamená upřednostnění těch kosmetických přípravků ([3]), které nabízejí nejvyšší úroveň ochrany bezpečnosti a ochrany zdraví pracovníků. Pokud není použití náhrady možné, používá zaměstnavatel kosmetické přípravky, které zahrnují nejnižší úroveň expozice (dvoukomorové aplikátory, pasty, granuláty atd.).

Je však třeba zdůraznit, že výše uvedené odstavce popisují minimální požadavky stanovené rámcovou směrnicí a dalšími příslušnými směrnicemi a členským státům je umožněno zachovat nebo zavést přísnější požadavky. Jinými slovy, členské státy mají možnost rozhodnout, která konkrétní řešení nejlépe vyhovují jejich situaci, pokud jsou splněny minimální požadavky na úrovni Evropské unie. Proto se uživatelům těchto pokynů v členských státech doporučuje, aby si nejprve ověřili vnitrostátní předpisy provádějící rámcovou směrnici a další příslušné směrnice ve svých vnitrostátních právních systémech.

1.2 Rizika a důsledky

Na pracovišti jsou kadeřníci vystaveni **různým druhům rizik**, která mohou způsobit bolest a onemocnění, jakož i vést k nehodám.

Většina kadeřníků jsou ženy (často v reprodukčním věku). Pracovní podmínky těhotných zaměstnankyň musí být v souladu s právními předpisy EU, zejména se směrnicí 92/85/EHS ([4]), vnitrostátními právními předpisy a kolektivními pracovními

([2]) Úř. věst. L 183, 29.6.1989, s. 1.
([3]) Kosmetické přípravky jsou upraveny nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1223/2009 ze dne 30. listopadu 2009 o kosmetických přípravcích, ve znění pozdějších předpisů (Úř. věst. L 342, 22.12.2009, s. 59). Podle ustanovení tohoto nařízení zajistí odpovědná osoba (např. výrobce, dovozce nebo distributor) u každého kosmetického přípravku uváděného na trh bezpečnost a soulad s příslušnými povinnostmi uvedenými v tomto nařízení. Přípravky používané v kadeřnických salonech musí být v souladu s nařízením.
([4]) Směrnice Rady 92/85/EHS ze dne 19. října 1992 o zavádění opatření pro zlepšení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci těhotných zaměstnankyň a zaměstnankyň krátce po porodu nebo kojících zaměstnankyň (desátá směrnice ve smyslu čl. 16 odst. 1 směrnice 89/391/EHS), ve znění pozdějších předpisů, s. 1.

smlouvami. Na úrovni EU by zaměstnavatelé měli při plánování a organizaci pracovních činností zohlednit zvláštní požadavky na bezpečnost a ochranu zdraví při práci týkající se těhotných zaměstnankyň, zaměstnankyň krátce po porodu a kojících zaměstnankyň (čl. 4 odst. 1 a článek 5). Při současném respektování všech stávajících přísnějších vnitrostátních předpisů zaměstnavatel posoudí, zda může těhotná žena vykonávat určitý úkon za daných pracovních podmínek. Příloha I výše uvedené směrnice obsahuje nevyčerpávající seznam činitelů, postupů a pracovních podmínek pro účely hodnocení uvedeného v čl. 4 odst. 1, zatímco příloha II uvádí nevyčerpávající seznam činitelů a pracovních podmínek uvedených v článku 6 (případy, kdy je expozice zakázána).

Pracovní rizika mohou mít různé příčiny: chování kadeřníků, používané techniky, organizaci práce a uspořádání pracoviště. Pracovní postupy a environmentální faktory, které by mohly představovat riziko pro zdraví a bezpečnost kadeřníků, zahrnují:

- manuální práci za mokra,
- používání kosmetických přípravků,
- používání břitů a ostrých nástrojů,
- dlouhodobé stání,
- dlouhodobou práci v předklonu,
- nenošení nebo nesprávné nošení ochranných pomůcek,
- nesprávné používání přípravků (např. neředění koncentrovaných přípravků, jako jsou šampony a přípravky pro barvení vlasů, dle návodu),
- nedostatečné střídání pracovních poloh a úkonů,
- nedostatečný prostor pro pohyb,
- používání špatně udržovaného vybavení,
- špatné osvětlení,
- průvan nebo kolísání teploty,
- hluk,
- nevhodné skladování (ne v suchu, chladu nebo při pokojové teplotě) produktů (např. kosmetických přípravků, lahví, sprejů, flakónů, nádob).

Tato rizika mohou přispívat k **vážným zdravotním potížím**. Například dlouhodobé zaujímání namáhavých poloh při práci v kombinaci s opakovanými pohyby může způsobit bolesti rukou, ramen, zad, nohou (křečové žíly) a chodidel a způsobit **muskuloskeletální poruchy** související s prací.

Opakovaný kontakt s vodou a kosmetickými přípravky může způsobit ekzémy rukou, alergické reakce, bolesti hlavy a respirační potíže.

Respirační potíže mohou být také způsobeny nedostatečným nebo chybějícím ventilačním systémem.

Hluk na pracovišti může také způsobit trvalé poškození sluchu nebo tinnitus. Hlučná zařízení (např. vysoušeče vlasů) a dokonce i hudba v pozadí narušuje komunikaci a zvyšuje pocit únavy.

Organizace pracovních úkonů, uspořádání pracoviště a dlouhá a nepravidelná pracovní doba mohou mít na kadeřníky, stejně jako na všechny ostatní pracovníky, vliv rovněž v tom smyslu, že mohou trpět **stresem spojeným s prací**.

Obecně lze říci, že tyto problémy ovlivňují kvalitu práce a života a v dlouhodobém horizontu by uvedené zdravotní potíže mohly nakonec některé kadeřníky přinutit k odchodu z profese.

1.3 Posouzení rizik: nástroj k určení řízení rizik

Provedení posouzení rizik je právní povinností a nejlepším způsobem řízení rizik. Celkově musí být posouzení rizik přizpůsobeno danému pracovišti a jeho specifikům. Zaměstnavatelé by měli v zásadě posoudit kadeřnický salon, aby identifikovali stávající a možná rizika, a poté je uvést spolu s preventivními a ochrannými opatřeními. Zaměstnavatel by měl rovněž projednat zjištění se zaměstnanci a poté sestavit příslušný preventivní a ochranný plán.

Pro splnění povinnosti posouzení rizik se zaměstnavatelé mohou seznámit s některými on-line nástroji dostupnými na evropské a vnitrostátní úrovni. Například nástroj pro interaktivní posuzování rizik on-line (OiRA), který vyvinula Evropská agentura pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci (EU-OSHA), nabízí praktické pokyny a pomůcky pro posuzování rizik v odvětví kadeřnických služeb. Nástroj je k dispozici na adrese https://oiraproject.eu/fr/oira-tools/hairdressers.

Existují rovněž vnitrostátní zdroje a internetové stránky pro posuzování rizik, se kterými je vhodné se seznámit.

Země se zdroji pro posuzování rizik

- **Belgie.** Infografika:
  - http://www.coiffure.org/nl/sectorinfo/preventie-welzijn
- **Německo.** Aplikace pro hodnocení rizik v kadeřnických službách:
  - https://www.bgw-online.de

Země s vlastními systémy interaktivních nástrojů pro posuzování rizik

- **Nizozemsko:**
  - https://healthyhairdresser.nl/
  - https://healthyhairdresser.nl/rie
- **Irsko.** BeSMART:
  - http://www.besmart.ie
  - http://www.besmart.ie/supported-business-types
- **Španělsko.** *Peluquerias y centros de estética*:
  - https://www.prevencion10.es/
- **Francie.** Interaktivní nástroj pro posuzování rizik pro kadeřníky byl zpřístupněn on-line v lednu 2021 ve spolupráci se zdravotními pojišťovnami. Doprovázelo ho vydání informační brožury, která představuje hlavní pracovní rizika spojená s tímto odvětvím, jakož i hlavní statistiky z hlediska pracovních úrazů a nemocí z povolání.
  - Nástroj: https://www.inrs.fr/media.html?refINRS=outil75

- Informační leták: https://www.inrs.fr/media.html?refINRS=ED %206397

Mimo Evropskou unii

- **Norsko.** *Risikohjelpen*, spravováno norským úřadem inspekce práce: https://risikohjelpen.arbeidstilsynet.no/.

- **Švýcarsko.** *Protection de la santé et securité dans la branche de la coiffure. Manuel de la solution pour la branche* – příručka, která musí být k dispozici v každém kadeřnickém salonu.

- **Spojené království.** http://www.hse.gov.uk/toolbox/ a https://www.hse.gov.uk/simple-health-safety/risk/steps-need-to-manage-risk.htm.

Zdroje informací, které se berou v úvahu při provádění a/nebo aktualizaci posouzení rizik, mohou být různé a mohou zahrnovat zejména vlastní pozorování zaměstnavatelů, připomínky, vyjádření a návrhy kadeřníků, ponaučení z tzv. skoronehod (událostí, které mohly mít za následek zranění, nemoc nebo škodu, ale naštěstí se tak nestalo) a záznamy o nehodách.

Posouzení rizik identifikuje rizika a stanoví vhodná preventivní a ochranná opatření k jejich odstranění nebo snížení.

V případě kadeřnictví mezi zjištěné druhy rizik a opatření k jejich řešení patří:

- biologická rizika – provádění správné hygienické praxe, například pravidelná dezinfekce podlah a toalet,
- fyzická rizika – snížení hluku a zajištění odpovídajícího osvětlení,
- chemická rizika (aby se zabránilo reakcím a senzibilizaci kůže a dýchacích cest),
- elektrická rizika – používání pouze certifikovaného vybavení,
- uklouznutí, zakopnutí a pády – zajištění dobré údržby pracoviště a veškerého vybavení,
- popáleniny a řezné rány – používání pouze certifikovaného vybavení,
- stres spojený s prací – jasné vymezení úkolů atd.

Kdykoli se mohou objevit nová rizika, která někdy vyžadují okamžitou reakci. Například v důsledku současné pandemie COVID-19 musí zaměstnavatelé při posuzování rizik zohledňovat více faktorů souvisejících s biologickými činiteli a dodržovat mnohem více pravidel zaměřených na zajištění bezpečnosti svých zaměstnanců a prevenci šíření koronaviru ([5]). Jako praktickou podporu zaměstnavatelům zveřejnila agentura EU-OSHA příslušné pokyny k problematice COVID-19 na pracovišti ([6]). Tyto pokyny pomáhají zaměstnavatelům řešit aspekty bezpečnosti a ochrany zdraví při práci během této bezprecedentní zdravotní krize ([7]). Uvádí rovněž dostupné vnitrostátní pokyny pro konkrétní odvětví a profese. Agentura EU-OSHA navíc zpřístupnila zvláštní on-line nástroj pro posuzování rizik, který napomáhá posouzení rizik spojených s COVID-19 na pracovišti.

Je třeba poznamenat, že existuje zákonný požadavek dokumentovat posouzení rizik a preventivní nebo ochranná opatření, která je potřeba přijmout. Při dokumentování posouzení rizik se doporučuje uvést:

- jméno a funkci osoby nebo osob, které posouzení provádějí,
- zjištěná rizika,

([5]) Ukládají je také orgány ochrany veřejného zdraví.
([6]) Viz oddíl 3.
([7]) Viz také https://coiffure.eu/social-dialogue/official-documents/covid-19-protection-health-hairdressers.

- které skupině zaměstnanců případně konkrétní rizika hrozí,
- veškerá nezbytná opatření, která byla v důsledku toho přijata,
- jméno a funkci osoby či osob odpovědných za opatření,
- časový rámec následných opatření.

Všem pracovníkům, včetně kadeřníků, se důrazně doporučuje, aby se seznámili s plánem povinné prevence na svém pracovišti a byli poučeni o tom, jak mají denně postupovat, aby zajistili bezpečnost a ochranu svého zdraví i zdraví svých kolegů. V případě kadeřnictví to bude zahrnovat bezpečné zacházení s kosmetickými přípravky a prevenci nehod.

2. Specifika bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v odvětví kadeřnických služeb

Pro podporu aspektů pracovního prostředí souvisejících se zdravím a bezpečností v tomto odvětví se doporučuje vypracovat rozpis úkonů tak, aby se pokud možno zamezilo opakujícím se pohybům nebo dlouhodobé namáhavé práci. Při nákupu nového vybavení a nástrojů a při novém zařizování nebo přestavbě prostor je rovněž důležité zohlednit technický pokrok v oblasti ergonomie ([8]). Aby se v kadeřnictví předešlo nehodám a bylo zajištěno bezpečné pracovní prostředí, doporučuje se skladovat kosmetické přípravky za vhodných podmínek (v chladu, maximálně při pokojové teplotě), lahvičky uchovávat uzavřené v původním obalu a přípravky, které představují nebezpečí požáru, uchovávat odděleně od hořlavých materiálů ([9]). Kromě toho se doporučuje přijmout kolektivní a individuální ochranná opatření ([10]).

2.1 Pracoviště

Minimální požadavky na bezpečnost a ochranu zdraví pro pracoviště používaná poprvé a pro pracoviště již používaná jsou stanoveny v příloze I a příloze II směrnice 89/654/EHS ze dne 30. listopadu 1989 o minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví na pracovišti (první samostatná směrnice ve smyslu čl. 16 odst. 1 směrnice 89/391/EHS) ([11]).

Obě přílohy ukládají povinnosti týkající se základních parametrů, jako je stabilita a pevnost elektrických instalací v budovách, v nichž se nacházejí pracoviště; únikové cesty a nouzové východy; zařízení na detekci požáru a protipožární vybavení; dále větrání uzavřených pracovišť, aby byla zachována vhodná teplota v pracovních prostorech ([12]), přirozené a umělé osvětlení; podlahy, stropy a střechy; okna, dveře a vrata; rozměry prostorů a objem vzduchu v prostorech – volnost pohybu na pracovních místech, odpočívárny a hygienická zařízení ([13]).

Obecně platí, že pro zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví zaměstnanců při práci musí být pracoviště dobře organizované a ergonomicky uzpůsobené. Pokud pracoviště tato kritéria nesplňuje, existuje vysoká pravděpodobnost, že se u pracovníků vyskytnou zdravotní problémy.

Důležité je, že kadeřníci, stejně jako ostatní pracovníci, se musí pravidelně potýkat se stresem souvisejícím s prací ([14]), jehož příčinou může být velká pracovní zátěž, nutnost pracovat nepravidelně, nemožnost dostatečných přestávek, nadměrné pracovní nároky nebo nejasnosti ohledně úkonů, které je třeba provádět. Je třeba upozornit i na to, že kromě problémů s duševním zdravím se u pracovníků, kteří dlouhodobě trpí stresem, mohou rozvinout závažné fyzické zdravotní potíže, jako například muskuloskeletální onemocnění.

([8]) Bod 5 odst. 2 a 3 (ergonomie pracovních míst) Evropské rámcové dohody o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci v odvětví kadeřnických služeb.
([9]) Bod 6 (prevence nehod a bezpečnost při práci) Evropské rámcové dohody o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci v odvětví kadeřnických služeb.
([10]) Bod 8 (kolektivní ochranná opatření) a bod 9 (individuální ochranná opatření) Evropské rámcové dohody o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci v odvětví kadeřnických služeb.
([11]) Úř. věst. L 393, 30.12.1989, s. 1, ve znění pozdějších předpisů.
([12]) Chlad například zvyšuje svalovou sílu, kterou musí vyvinout předloktí, a zatěžuje šlachy, což vede k nesprávné manipulaci s vybavením.
([13]) Je důležité zdůraznit, že výše uvedená směrnice stanoví pouze minimální požadavky a členské státy mohou v této oblasti zavést přísnější požadavky.
([14]) Problémy související se stresem viz https://osha.europa.eu/en/themes/psychosoccial-risks-and-stress.

2.2 Odborná příprava a vzdělávání

Je důležité mít na paměti, že během své profesní kariéry musí kadeřníci – v souladu s příslušnými vnitrostátními předpisy – absolvovat (opakovací) kurzy zaměřené na různá odborná témata, jako jsou ergonomické techniky a školení o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci. Účelem je, aby byli schopni vypořádat se s měnícím se pracovním prostředím a posoudit rizika spojená s používáním určitých technik/postojů/zařízení nebo s určitými návyky.

Obsah kurzu by měl být prezentován se zaměřením na praktické aspekty v reálném prostředí, aby kadeřníci mohli získané poznatky pravidelně a úspěšně uplatňovat v praxi. Tento obsah by mohl být rovněž poskytován prostřednictvím vizuálních pokynů, například na video platformách, v aplikacích, na sociálních sítích a v chytrých telefonech.

2.3 Muskuloskeletální poruchy

Nejčastějšími **příznaky** muskuloskeletálních poruch jsou bolest, svědění, syndrom karpálního tunelu, podráždění, horkost, křeče, ztuhlost, slabost a ztráta citu při pohybu. Postižené oblasti mohou zahrnovat ramena, lokty, zápěstí/ruce (horní končetiny), kolena (dolní končetiny), krk a záda.

Muskuloskeletální poruchy se mohou objevit náhle, ale obvykle se rozvíjejí postupně. Bolest a únava se většinou poprvé projeví na konci pracovního dne, ale po určité době odpočinku odezní. Později může bolest přetrvávat i po odpočinku. Bolest navíc může způsobovat poruchy spánku, které ovlivňují pracovní výkon. Následně mohou příznaky vést ke krátkodobým absencím v práci. Bolest ale nakonec nemusí odeznít: unavené svaly přestanou efektivně pracovat a objeví se klinické příznaky. Tyto problémy se rozvíjejí pomalu a často je obtížné určit příčinu. Aby se příznaky nezhoršily a nestaly se nevratnými, doporučuje se kadeřníkům, aby o těchto příznacích informovali svého lékaře, jakmile se objeví.

Příčinami muskuloskeletálních poruch jsou pracovní polohy způsobující zátěž, statická zátěž a provádění opakovaných pohybů.

Kadeřníci běžně zaujímají polohy způsobující zátěž, například pracují dlouho ve stejné poloze nebo dlouho stojí na nohou a nosí nevhodnou obuv. Povaha práce od nich také vyžaduje provádění opakovaných pohybů, jako je opakované zdvihání paží nad úroveň ramen, zvedání nadloktí, naklánění se do stran nebo sklánění do předklonu, ohýbání krku dopředu a přílišné natahování a ohýbání nebo kroucení zápěstí. Opakované a dlouhodobé provádění stejných pohybů zvyšuje riziko muskuloskeletálních poruch.

Statická zátěž nastává, když je část těla držena v převážně stejné poloze po delší dobu (déle než čtyři sekundy), během níž jsou svaly nepřetržitě namáhány. To může vést k problémům s rameny a pažemi a také se zády. Mezi statické pracovní polohy může patřit dlouhodobé sezení nebo stání či ohýbání se. Statická zátěž je běžná u zaměstnání, která zahrnují časté pohyby paží, loktů, zápěstí a prstů, zatímco oblast krku a ramen zůstává statická.

Vhodná **preventivní a ochranná opatření** zahrnují přijetí vhodných pracovních postupů: kadeřníci by se měli vyvarovat dlouhodobého zaujímání nepohodlných poloh tím, že budou střídat úkoly (rotace úkolů), střídat práci ve stoje a vsedě, používat kadeřnickou stoličku, při práci se okolo zákazníků pohybovat, udržovat vhodnou vzdálenost (ne příliš blízko, ne příliš daleko, ne příliš vysoko, ne příliš nízko), žádat zákazníky o spolupráci (např. aby se posadili vzpřímeněji nebo naopak mírně shrbili) a zaujímat zdravé držení

těla a správnost držení těla kontrolovat v zrcadle. K dalším opatřením patří přizpůsobení kadeřnických křesel a/nebo stoliček výšce zákazníka, správné nastavení výšky mycího boxu, používání správných technik stříhání (do dlaně) a používání dobře udržovaných nůžek a lehkých vysoušečů.

Další informace o tom, jak mohou kadeřníci předcházet muskuloskeletálním poruchám, jsou dostupné z různých zdrojů ([15]).

2.3.1 Uspořádání pracoviště a odpovídající vybavení

Muskuloskeletální poruchy mohou být způsobeny i jinými faktory.

Mezi tyto **příčiny** patří špatně navržené pracoviště, například nedostatečně široké průchody, překážky, nedostatečný prostor pro pohyb při provádění úkonů, nesprávná výška kadeřnických křesel, křesel pro zákazníky, umyvadel, pojízdných pracovních stoliček a vozíků, kluzké podlahy a nedostatečné a/nebo příliš jasné světlo.

Práce v nesprávné výšce může zatěžovat záda, ramena a krční svaly kadeřníků. K tomu může docházet, pokud umyvadla nebo kadeřnická křesla nejsou v ideální výšce. Pokud je například vzdálenost mezi opěrkou krku a zadní částí umyvadla příliš velká, musí se kadeřníci natahovat, aby na zákazníka dosáhli. To může způsobovat problémy se zády, rameny a pažemi.

Preventivní a ochranná opatření spadají do několika oblastí.

Charakteristickými rysy dobře navrženého pracovního prostředí jsou:

- funkční blízkost různých oblastí a zón (umožňující plynulý pohyb mezi jednotlivými zónami),
- dostatečný a dobře organizovaný prostor, který poskytuje volnost pohybu na pracovišti,
- dobré osvětlení (dostatečné, ale ne příliš jasné),
- vhodné podlahy (stabilní, rovné, pevné a neklouzavé, bez překážek),
- dobré větrání,
- stálá a přiměřená teplota,
- odpočívárna a snadno přístupný prostor pro skladování výrobků.

Důležitý je také kvalitní nábytek, který zahrnuje:

- polohovatelná kadeřnická křesla (v nichž sedí zákazníci),
- výškově nastavitelná a volně stojící umyvadla s možností nastavení do diagonální polohy,
- kombinace ergonomického křesla a mycího boxu (s takovou vzdáleností mezi opěrkou krku a zadní částí mycího boxu, aby se kadeřníci nemuseli k zákazníkům příliš natahovat),
- výškově nastavitelné pojízdné stoličky s kolečky a otočným sedákem, který se mírně sklání dopředu, aby zachoval přirozené zakřivení páteře, a výškově nastavitelné vozíky s kolečky.

Kvalitní vybavení zahrnuje:

- ergonomické nůžky s opěrkou pro prsty, určené speciálně pro praváky nebo leváky,

([15]) Zdroje: Verhamme, M., „A close shave“, *Transnational ESF Project – Final report – phase 1*, Coiffure, Ghent, 2014 (https://www.videncenterforfrisorer.dk/wp-content/uploads/dokumenter/rapporter/A%20close%20shave.%20January%20March%202014%20TRANSNATIONAL%20ESF%20PROJECT.pdf), a Coiffure, *Fiches Take Care of Yourself! – Skin prevention and ergonomics for hairdressers*, Coiffure, Ghent (https://www.febelhair.org/sites/default/files/ubk-fiches-zorg_voor_jezelf-en-lr.pdf).

- lehké a bezdrátové zastřihovače vlasů s oválnou rukojetí,
- lehké kartáče na vlasy s dostatečně dlouhou a neklouzavou rukojetí a ergonomické vysoušeče vlasů (lehké a co nejtišší a upravené speciálně pro praváky nebo leváky) s válcovou nebo oválnou rukojetí, které co nejméně vibrují.

Nedostatečná údržba vybavení nebo nedostatečná výměna poškozeného materiálu zvyšuje riziko poranění pohybového aparátu v důsledku zatěžujících poloh, námahy, opakování pohybů atd.

2.4 Kožní onemocnění

Nejčastějšími **příznaky** kontaktního ekzému (iritativního a alergického) jsou suchá kůže, červené skvrny, svědění, olupování kůže, puchýřky, bolest a popraskaná kůže.

Ekzém je zánětlivá reakce kůže, která mívá různé příčiny. Ekzém není nakažlivý (a není způsoben bakteriemi, plísněmi ani viry) a nepřenáší se z jedné osoby na druhou. Poškozená kůže je však náchylná k infekci.

Existují dva druhy kontaktního ekzému (dermatitidy): iritativní a alergický.

Příčinami kontaktního ekzému jsou vlhké prostředí a kosmetika, zejména mytí vlasů bez použití rukavic, v jehož důsledku přichází pokožka do přímého kontaktu s kosmetickými přípravky (šampon, barvy na vlasy, vlasové kúry atd.), a pravidelné používání nůžek a holicích strojků.

Záněty rukou jsou obvykle důsledkem podrážděné pokožky způsobené krátkodobým kontaktem se silnými kosmetickými přípravky, jako jsou odbarvovače nebo barvy na vlasy, (především) opakovaným kontaktem s dráždivými látkami a častou prací s mokrými přípravky nebo jemnými kosmetickými přípravky, jako je šampon a mýdlo.

Opakovaný kontakt s vodou je jednou z hlavních příčin vzniku ekzému. U kadeřníků hrozí větší riziko kožních problémů, pokud jsou jejich ruce vystaveny působení vody déle než dvě hodiny denně, pokud si ruce namáčejí několikrát denně nebo pokud aplikují zákazníkům šampon více než desetkrát denně.

2.4.1 Preventivní a ochranná opatření

2.4.1.1 Dostatečná ochrana pokožky

Základní metodou ochrany pokožky je používání kosmetických přípravků, které poskytují nejvyšší úroveň ochrany zdraví a bezpečnosti pracovníků, nebo pokud není možná náhrada, používání přípravků, které zahrnují nejnižší úroveň expozice, a střídání pracovních úkonů. Doporučuje se, aby byla pokud možno zajištěna rovnováha mezi mokrou a suchou prací, aby se zabránilo opakovanému dlouhodobému kontaktu s vodou a látkami dráždícími pokožku. V zásadě se doporučuje, aby kadeřníci používali jemný typ mýdla a krému na ruce (bez barviv a parfémů), bezniklové vybavení ([16]) a rukavice bez pudru ([17]) (vhodný typ jednorázových nebo opakovaně použitelných rukavic), aby si při

([16]) Zdroje: Verhamme, M., „A close shave“, *Ergonomics for Start-up Hairdress – Transnational ESF project*, Coiffure, Ghent, 2015 (https://www.febelhair.org/sites/default/files/ergonomie-2015-en-lr.pdf); Coiffure, *Fiches Take Care of Yourself! – Skin prevention and ergonomics for hairdressers*, Coiffure, Ghent (https://www.febelhair.org/sites/default/files/ubk-fiches-zorg_voor_jezelf-en-lr.pdf), a Verhamme, M., „A close shave“, *Transnational ESF Project – Final report – phase 1*, Coiffure, Ghent, 2014 (https://www.febelhair.org/sites/default/files/esf-project-eng_def-hr-zonder_afloop-printer.pdf).

([17]) Viz *pokyny k nařízení o OOP – Příručka k použití nařízení EU 2016/425 o osobních ochranných prostředcích*

práci odložili šperky z rukou a prstů a aby vlasy ostříhali předtím, než je začnou barvit.

Kromě střídání práce za mokra a za sucha v kadeřnickém salonu mohou kadeřníci chránit své ruce i v soukromém životě, a to nošením teplých rukavic, když jdou v zimě ven, používáním ochranných rukavic při provádění mokrých prací doma a okamžitým a hygienickým ošetřením poranění.

Krémy na pokožku. Doporučuje se používat neutrální hydratační/zvlhčující krémy na pokožku. Krémy by neměly obsahovat žádná barviva ani parfémy, protože ty mohou způsobovat alergie. Každý pracovník by měl mít svůj vlastní krém nebo musí být k dispozici v dávkovači, aby se zabránilo křížové kontaminaci mezi různými pracovníky.

Rukavice (jednorázové nebo opakovaně použitelné – podle druhu pracovního úkonu). Ochranu nabízí pouze vhodný druh rukavic. Pro některé kadeřnické činnosti je vhodné používat jednorázové rukavice, které jsou velmi tenké a obecně pohodlnější, zatímco jiné kadeřnické činnosti je vhodnější provádět v rukavicích pro opakované použití, které jsou silnější. Všechny rukavice by měly být bez obsahu latexu.

Jednorázové rukavice. Vzhledem k tomu, že nošení rukavic je nejdůležitějším opatřením k minimalizaci kožních problémů, měly by se jednorázové rukavice nosit vždy při míchání, aplikaci a oplachování barev na vlasy a barevných přelivů; při míchání, aplikaci a oplachování odbarvovacích přípravků; při přípravě, aplikaci, neutralizaci a oplachování roztoků pro trvalou ondulaci a během dalších typů mytí a oplachování vlasů.

Nedoporučuje se pracovat s rukama ve vodě déle než 30 minut za hodinu. A pokud se mytím nebo oplachováním stráví více než polovina pracovního dne, je velmi pravděpodobné, že se pokožka vysuší. Z tohoto důvodu se doporučuje, aby kadeřníci při provádění těchto úkolů používali jednorázové rukavice (bez latexu) s dlouhými manžetami zakrývajícími zápěstí a spodní část předloktí (ideálně o délce asi 30 cm od manžety ke konečkům prstů), aby do nich nemohla zatéct žádná tekutina. Tyto rukavice by neměly obsahovat pudr a měly by být hladké po celém povrchu.

Kadeřníci mohou pod vodotěsnými rukavicemi nosit tenké bavlněné rukavice, které absorbují pot.

Opakovaně použitelné rukavice. Aby kadeřníci předcházeli vzniku ekzému, měli by také používat silnější rukavice pro opakované použití na čištění a dezinfekci vybavení, umyvadel, podlah atd.

Rukavice jsou osobní pomůcka a nikdy se nesmí sdílet. Rukavice je třeba vždy svlékat správným způsobem. Vnitřek opakovaně použitelných rukavic by měl být před opětovným nasazením suchý.

Tipy pro používání rukavic:

- Kupte si správný typ a velikost (malé/střední/velké).
- Před nasazováním rukavic se ujistěte, že jsou ruce čisté a suché.
- Sundejte si šperky.
- Po svléknutí rukavic si namažte ruce krémem.
- Jednorázové rukavice nikdy nepoužívejte opakovaně.
- Při provádění mokrých prací si ohrňte manžetu kadeřnických rukavic.

2.4.1.2 Uspořádání pracoviště

V kadeřnictví by mělo být samostatné místo pro míchání přípravků, které je od salonu z větší části odděleno.

(https://ec.europa.eu/docsroom/documents/29201) a směrnice Rady 89/656/EHS ze dne 30. listopadu 1989 o minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví pro používání osobních ochranných prostředků zaměstnanci při práci.

2.4.1.3 Nealergenní vybavení

Někteří lidé jsou alergičtí na nikl a při kontaktu předmětů, jako jsou šperky nebo nástroje obsahující nikl, s jejich pokožkou u nich dochází k alergické reakci. Kadeřníci mohou být alergičtí na nikl již před nástupem do profese nebo se u nich tato alergie může vyvinout později (jedinci, kteří jsou alergičtí na jednu látku, jsou náchylní k rozvoji alergií na jiné látky). V kadeřnických salonech se nikl může nacházet v nerezových pomůckách, jako jsou nůžky či vlásenky, což vystavuje kadeřníky, kteří jsou alergičtí, riziku podráždění nebo alergických reakcí.

Kadeřníkům se doporučuje, aby své šperky z rukou a prstů odložili a po celý pracovní den je neměli na rukou. Nošení šperků jim totiž brání ve správném mytí a sušení rukou, což je při mokrých pracích často nezbytné. Kromě toho se pod šperky může hromadit vlhkost a zbytky kosmetických přípravků, které mohou způsobit kožní problémy.

Další informace o kožních onemocněních jsou dostupné z různých zdrojů ([18]) ([19]).

2.5 Respirační potíže

V důsledku expozice látkám obsaženým v kosmetických přípravcích, jako jsou barviva, odbarvovače, přípravky na rovnání vlasů, laky na vlasy, parfémy a vonné látky, se u kadeřníků mohou vyskytnout respirační potíže. Taková expozice může vyvolat alergickou reakci v dýchacích cestách, což vede k příznakům, jako je kašel, sípání a dušnost, kýchání, ucpání dýchacích cest a astma.

Je třeba poznamenat, že onemocnění dýchacích cest se rozvíjí až po opakovaném dlouhodobém vystavení nízkým hladinám těchto látek. Příznaky se mohou objevit po použití dané látky a zhoršuje je nedostatek (řádného) větrání. V průběhu času, jakmile je jedinec jednou senzitizován na určitou látku, může jediný kontakt i s velmi malým množstvím této látky vyvolat příznaky při mnohem nižších hladinách, než které stav hypersenzitivity původně vyvolaly. Zdravotní stav postiženého jedince se často zlepší, když je mimo práci.

K **preventivním a ochranným opatřením** patří posouzení rizik, používání zásady nahrazení a kvalitní ventilační systém.

Jak je navrženo v oddíle 1, zaměstnavatelé by měli posoudit rizika, aby zjistili, které látky s potenciálem způsobit respirační potíže se používají nebo vznikají při prováděných úkonech, a rozhodnout, kdo a jakým způsobem by mohl být poškozen. Následně by měli používat výrobky, které poskytují nejvyšší úroveň ochrany zdraví a bezpečnosti pracovníků, nebo výrobky, které zahrnují nejnižší úroveň expozice v souladu se zásadou nahrazení. Zaměstnavatelé by měli zvážit metody, jak zabránit expozici, pokud náhrada není možná, a minimalizovat koncentraci, dobu a četnost expozice a počet exponovaných pracovníků. Posouzení rizik by proto mělo zahrnovat metody regulace emisí u zdroje úpravou pracovního procesu (zamezení vzniku aerosolů a par, instalace kvalitního ventilačního systému pro regulaci emisí a další opatření na pracovišti, jako je navržení

([18]) Zdroje: Verhamme, M., „A Close Shave“, *Transnational ESF Project – Final report – phase 1*, Coiffure, Ghent, 2014 (https://www.videncenterforfrisorer.dk/wp-content/uploads/dokumenter/rapporter/A%20close%20shave.%20January%20March%202014%20TRANSNATIONAL%20ESF%20PROJECT.pdf), a Coiffure, *Fiches Take Care of Yourself! – Skin prevention and ergonomics for hairdressers*, Coiffure, Ghent.

([19]) Zdroj: „SafeHair 1 and 2: Skin protection in hairdressing work“ na adrese https://www.safehair.eu/safehair/homepage, včetně lékařského referenčního dokumentu: https://www.safehair.eu/fileadmin/user_upload/documents/Documents/Grundlagendokument/Occupational_Skin_Diseases_in_hairdressing_EN.pdf.

oddělených prostor pro míchání přípravků).

Kadeřníkům se důrazně doporučuje používat netěkavé odbarvovací přípravky a rozprašovače s pumpičkou (bez plynu) a správně ředit koncentrované přípravky (např. šampony, barvy).

Doporučuje se, aby expozice a zdravotní problémy byly pravidelně sledovány a přehodnocovány. V případě respiračních příznaků, které by mohly souviset s prací, je třeba zavést lékařské kontroly. Doporučuje se, aby zjištění byla zaznamenávána a aby se se zaměstnanci a/nebo jejich zástupci konzultovalo zejména posuzování rizik, expozic a respiračních problémů vyskytujících se na pracovištích, nahrazování některých látek, volba osobních ochranných prostředků a výsledky sledování, včetně sledování zdravotního stavu. Je třeba poznamenat, že u některých pracovníků může expozice latexu způsobit nejen kožní vyrážku, kopřivku, svědění a příznaky postihující nos, oči nebo vedlejší dutiny nosní, ale také alergii na latex ([20]) nebo astma.

Další informace o kožních onemocněních jsou dostupné z různých zdrojů ([21]).

2.6 Tinnitus, poškození sluchu a únava z hluku při práci

Dlouhodobé vystavení vysoké úrovni hluku při práci[22] může způsobit tinnitus (zvonění, pískání, šumění nebo hučení v uších) nebo poškození sluchu, které je bolestivé a může vést k poruchám spánku. Poškození sluchu může být trvalé. Může být také způsobeno náhlým velmi hlasitým zvukem.

Vysoká úroveň hluku na pracovišti, která v případě kadeřnických salonů pochází z hlučných zařízení (např. vysoušečů vlasů) a hudby v pozadí, může také znesnadnit vnímání varovných signálů. Lidé navíc hůře vnímají, co se děje v jejich okolí, což může vést k bezpečnostním rizikům s nebezpečím úrazů. Hluk také znesnadňuje komunikaci, což zvyšuje pocity únavy.

Snížením hlasitosti hluku v pozadí, například ztišením hudby, se usnadní mluvení a vnímání hovoru ostatních a lépe se pak konverzuje.

Je třeba si položit otázku: „Není zde problém s hlukem a mohu vést normální rozhovor se svými spolupracovníky, kteří jsou ve vzdálenosti dvou metrů?“. Pokud není možné snížit hlučnost zařízení, mělo by být v ideálním případě nahrazeno zařízením, které je tišší, nebo jiným, tišším postupem, a doba, kterou pracovníci tráví v hlučném prostředí, by měla být omezena.

([20]) U zákazníka existuje také riziko alergie typu I (šok).
([21]) Zdroj: EU-OSHA, „Respirační senzibilizující materiály“, *Fakta 39*: https://osha.europa.eu/cs/publications/factsheet-39-respiratory-sensitisers/view.
([22]) Právní ustanovení viz směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/10/ES ze dne 6. února 2003 o minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví před expozicí zaměstnanců rizikům spojeným s fyzikálními činiteli (hlukem) (sedmnáctá samostatná směrnice ve smyslu čl. 16 odst. 1 směrnice 89/391/EHS, ve znění pozdějších předpisů, Úř. věst. L 42, 15.2.2003, s. 38).

Seznam užitečných odkazů

Brožury vypracované sociálními partnery

Verhamme, M., „A close shave“, *Ergonomics for Start-up Hairdress – Transnational ESF project*, Coiffure, Ghent, 2015: https://www.febelhair.org/sites/default/files/ergonomie-2015-en-lr.pdf.

Verhamme, M., „A close shave“, *Preventing Skin Complaints for Start-up Hairdress – Transnational ESF project*, Coiffure, Ghent, 2015: https://www.febelhair.org/sites/default/files/huidpreventie-2015-en-lr.pdf.

Coiffure, *Fiches Take Care of Yourself! – Skin prevention and ergonomics for hairdressers*, Coiffure, Ghent: https://www.febelhair.org/sites/default/files/ubk-fiches-zorg_voor_jezelf-en-lr.pdf.

Verhamme, M., „A close shave“, *Transnational ESF Project – Final report – phase 1*, Coiffure, Ghent, 2014: https://www.febelhair.org/sites/default/files/esf-project-eng_def-hr-zonder_afloop-printer.pdf.

SafeHair, „SafeHair 1 and 2“ (projekt sociálních partnerů na ochranu pokožky při práci v kadeřnictví): https://www.safehair.eu/safehair/homepage/.

ErgoHair, *Cut to the Chase! – Ergonomic tips for the employer*, EU Project ErgoHair VS/2017/0077: https://www.ergohair.eu/wp-content/uploads/ERGOHAIR-EMPLOYERS-2019-ENG.pdf.

ErgoHair, *Cut to the Chase! – Ergonomic tips for the employee*, EU Project ErgoHair VS/2017/0077: https://www.ergohair.eu/wp-content/uploads/ERGOHAIR-EMPLOYEES-2019-ENG.pdf.

ErgoHair, *Cut to the Chase! – Ergonomic tips for education and training*, EU Project ErgoHair VS/2017/0077: https://www.ergohair.eu/wp-content/uploads/ERGOHAIR-EDUCATION-2019-ENG.pdf.

Studie sociálních partnerů

ErgoHair, *Musculoskeletal Health of Hairdressers – Protection of occupational health and safety at workplace*, 2019 (lékařský referenční dokument): https://www.ergohair.eu/wp-content/uploads/ERGOHAIR-MEDICAL-REFERENCE-DOCUMENT-2019-ENG.pdf.

Sonsmann, F., Braumann, A., Wilke, A., Malte John, S. a Wulfhorst, B., *Occupational Skin Diseases in the Hairdressing Trade*, University of Osnabrück (lékařský referenční dokument): https://www.safehair.eu/fileadmin/user_upload/documents/Documents/Grundlagendokument/Occupational_Skin_Diseases_in_hairdressing_EN.pdf.

Skoufi, G. I., Nena, E., Kostikas, K., Lialios, G. A., Constantinidis, T. C., Daniil, Z. a Gourgoulianis, K., „Work-related respiratory symptoms and airway disease in hairdressers“, *International Journal of Occupational and Environmental Medicine*, sv. 4, 2013, s. 53–60.

Dulon, M., Peters, C., Wendeler, D. a Nienhaus, A., „Trends in occupational airway diseases in German hairdressers: Frequency and causes“, *American Journal of Industrial Medicine*, sv. 54, 2011, s. 486–493.

Příklady z členských států

ErgoHair, *Good Practice Examples*: https://www.ergohair.eu/wp-content/uploads/ERGOHAIR-GOOD-PRACTICE-EXAMPLES-2019-ENG.pdf.

„A close shave“ (video v nizozemštině, s anglickými titulky): https://www.youtube.com/watch?v=Fhi4cXg7gqM.

„Healthy Hairdresser“: https://healthyhairdresser.nl/.

Publikace agentury EU-OSHA

OSHWiki: https://oshwiki.eu/wiki/Occupational_Safety_and_Health_Administration_(OSHA)

„Psychosociální rizika a stres při práci“: https://osha.europa.eu/cs/themes/psychosocial-risks-and-stress.

E-facts 34 – Risk assessment for hairdressers: https://osha.europa.eu/cs/publications/e-fact-34-risk-assessment-hairdressers.

Muskuloskeletální zdraví kadeřníků: https://osha.europa.eu/cs/publications/musculoskeletal-health-hairdressers/view.

Occupational Health and Safety in the Hairdressing Sector (zpráva o zdravotních rizicích v odvětví kadeřnických služeb): https://osha.europa.eu/cs/publications/occupational-health-and-safety-hairdressing-sector/view.

OiRA

„Jak se hodnocení rizik provádí“: https://oiraproject.eu/cs/how-carry-out-risk-assessment.

„Nástroje OiRA“ (odvětví kadeřnických služeb): https://oiraproject.eu/cs/oira-tools?text=&field_sector_category %5B1192 %5D=1192&sort=date.

Otázky týkající se onemocnění COVID-19

„COVID-19: Zpět na pracoviště – Přizpůsobení pracovišť a ochrana pracovníků“: https://oshwiki.eu/wiki/COVID-19:_Zpět_na_pracoviště_-_Přizpůsobení_pracovišť_a_ochrana_pracovníků.

Nástroj OiRA – revize COVID-19: https://oiraproject.eu/oira-tools/eu/covid-19/covid-19-revision.

„COVID-19 – Protection of the Health of Hairdressers“: https://coiffure.eu/social-dialogue/official-documents/covid-19-protection-health-hairdressers.

OBRAŤTE SE NA EU

Osobně

Po celé Evropské unii se nachází stovky informačních středisek Europe Direct. Adresu nejbližšího střediska najdete na internetové stránce: https://europa.eu/european-union/contact_cs

Telefonicky nebo e-mailem

Europe Direct je služba, která odpoví na Vaše dotazy o Evropské unii. Můžete se na ni obrátit:

– prostřednictvím bezplatné telefonní linky: 00 800 6 7 8 9 10 11 (někteří operátoři mohou tento hovor účtovat),
– na standardním telefonním čísle: +32 22999696 nebo
– e-mailem prostřednictvím internetové stránky: https://europa.eu/european-union/contact_cs

VYHLEDÁVÁNÍ INFORMACÍ O EU

On-line

Informace o Evropské unii ve všech úředních jazycích EU jsou k dispozici na internetových stránkách Europa na adrese: https://europa.eu/european-union/index_cs.

Publikace EU

Publikace EU, ať už bezplatné, nebo placené, si můžete stáhnout nebo objednat na adrese: https://op.europa.eu/cs/publications. Chcete-li obdržet více než jeden výtisk bezplatných publikací, obraťte se na službu Europe Direct nebo na místní informační střediska (viz https://europa.eu/european-union/contact_cs).

Právní předpisy EU a související dokumenty

Právní informace EU ve všech úředních jazykových verzích, včetně všech právních předpisů EU od roku 1952, jsou dostupné na stránkách EUR-Lex na adrese: https://eur-lex.europa.eu/homepage.html?locale=cs.

Veřejně přístupná data EU

Portál veřejně přístupných dat EU (http://data.europa.eu/euodp/cs) umožňuje přístup k datovým souborům z EU. Data lze stahovat a opakovaně používat bezplatně, a to jak pro komerční, tak i nekomerční účely.

Publications Office
of the European Union